

ปัญหาของการดำเนินคดียาเสพติดในเขตอำนาจตำรวจภูธรภาค 3 Problem of Narcotics Cases in Provincial Police Area 3

วุฒิกรเดช สามงามยา
มหาวิทยาลัยศิลปากร
Wuttikondet Samngamya
Silpakorn University
Email: ntawan@hotmail.com

วันที่รับบทความ: 22 กุมภาพันธ์ 2566; วันที่แก้ไขบทความ 19 เมษายน 2566; วันที่ตอบรับบทความ: 20 เมษายน 2566
Received: February 22, 2023; Revised: April 19, 2023; Accepted: April 20, 2023

บทคัดย่อ

แนวทางการนำหลักนิติวิทยาศาสตร์มาสนับสนุนการดำเนินคดียาเสพติดในเขตอำนาจตำรวจภูธรภาค 3 มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาปัญหาของการดำเนินคดียาเสพติดในพื้นที่ตำรวจภูธรภาค 3 โดยใช้ระเบียบวิธีวิจัยเชิงคุณภาพ ใช้เครื่องมือวิจัยโดยวิธีสัมภาษณ์เชิงลึก (In-Depth Interview) กับผู้ให้ข้อมูลสำคัญจำนวน 16 คน ได้แก่ พนักงานสอบสวน และอัยการในเขตอำนาจตำรวจภูธรภาค 3 รวม 8 จังหวัด คือ ชัยภูมิ นครราชสีมา บุรีรัมย์ สุรินทร์ ศรีสะเกษ อุบลราชธานี อำนาจเจริญ และ ยโสธร และวิเคราะห์ข้อมูลด้วยการวิเคราะห์เนื้อหา ซึ่งมีผลการวิจัยดังนี้ 1) ปัญหาของการทำผิดขั้นตอนการกฎหมายในขั้นตอนการจับกุม 2) ปัญหาของบันทึกการจับกุม 3) การรวบรวมพยานหลักฐานในชั้นสอบสวน 4) การไม่รวบรวมพยานหลักฐานให้ครบถ้วนในกรณีผู้ต้องหาไร้สารภาพ 5) ปัญหาในชั้นพนักงานอัยการ เนื่องจากพนักงานสอบสวนมีอิสระในการสอบสวน พนักงานอัยการจะไม่มีอำนาจหน้าที่ในการสอบสวน ไม่มีส่วนในการดำเนินการรวบรวมพยานหลักฐานโดยได้รับสำนวนต่อจากเจ้าหน้าที่ตำรวจและวินิจฉัยการสั่งฟ้องคดีเท่านั้น พนักงานอัยการไม่มีโอกาสที่จะตรวจสอบข้อเท็จจริงและพยานหลักฐานได้อย่างละเอียด 6) ปัญหาในการตรวจสอบหลักฐาน เกี่ยวกับอุปกรณ์สื่อสาร

คำสำคัญ : ปัญหาในการดำเนินคดียาเสพติด, พยานหลักฐานทางนิติวิทยาศาสตร์, หลักนิติวิทยาศาสตร์

Abstract

A Guideline in Applying Forensic Science Principle to Support Narcotics Cases in Provincial Police Area 3 had an objective to examine problems in prosecuting drug crime cases in provincial police area 3. This research is a qualitative research with In-depth interview tool with 16 key informants: Interrogative officer and Provincial attorney in 8 provinces of

Chaiyaphum, Nakorn Rachasima, Burirum, Surin, Srisaket, Ubolratchathani, Amnartcharoen, and Yasothon. Data were analyzed with content analysis. The findings were 1) Lack of due of process of law in arresting process 2) mismanage of arrest record 3) collecting of evidence in interrogating process 4) inconclusive of evidence collecting in case of arrestee confessed. 5) Provincial attorney process , since interrogative officers have liberty in their interrogation process, provincial attorney has no duty on it nor has no duty in evidence collecting. 6) evidence analysis about communication devices.

Keywords: Problems in drug cases, Forensic evidence, Forensic science

บทนำ

ปัญหาอาชญากรรมเป็นปัญหาสังคมหลักของประเทศไทยมาเป็นเวลานานแม้ว่ารัฐบาลในทุกยุคทุกสมัยจะมียุทธศาสตร์การป้องกันปัญหาอาชญากรรม แต่ปัญหาอาชญากรรมยังคงเพิ่มขึ้นในประเทศไทย และในอนาคตยังมีแนวโน้มรุนแรงอยู่และทวีความซับซ้อนมากขึ้น ปัญหาอาชญากรรมเป็นปัญหาที่เกิดจากผู้กระทำความผิดในลักษณะต่าง ๆ กัน คือ ผู้ค้าหรือผู้จำหน่าย ผู้ผลิตและผู้เสพ ผู้ที่รับผิดชอบในการแก้ไขปัญหาก็อาจมองการแก้ไขปัญหาลักษณะเน้นไปในแนวทางที่ตนรับผิดชอบอยู่โดยตรง เช่น แพทย์ก็มุ่งถึงเรื่องการให้การบำบัดรักษาและฟื้นฟูสมรรถภาพ เจ้าหน้าที่ฝ่ายปราบปรามจะแสวงหามาตรการ และวิธีการปราบปรามที่มีประสิทธิภาพ เจ้าหน้าที่ด้านการศึกษา จะเห็นว่าด้านการปัญหาสังคม อาจเห็นว่าวิธีการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมเป็นแนวทางที่น่าจะแก้ไขปัญหาก็ได้ ซึ่งได้พิจารณาไปดำเนินการแล้ว ในการควบคุมพืชเสพติดและส่งเสริมการปลูกพืชทดแทนสำหรับชาวไทยภูเขา เป็นต้น แม้ว่าผู้รับผิดชอบในการแก้ไขปัญหอาชญากรรม จะได้ยอมรับความสำคัญของมาตรการต่าง ๆ ดังกล่าว และประมวลเข้าด้วยกันเพื่อให้เป็นเครื่องมืออันมีประสิทธิภาพในการแก้ไขปัญหอาชญากรรมอันร้ายแรงก็ตาม ก็ไม่อาจมองข้ามความสำคัญของมาตรการกฎหมายที่ใช้บังคับเพื่อการดำเนินคดี และการดำเนินคดีตามกฎหมายได้ทราบเท่าที่บุคคลบางจำพวก เช่น นายทุนผู้ผลิต หรือผู้จำหน่าย ยังมีบทบาทสำคัญ ในการก่อปัญหาอาชญากรรมให้แก่สังคมและประเทศชาติ อย่างไรก็ตาม การบังคับใช้กฎหมายในคดีที่เกี่ยวข้องยาเสพติดยังมีปัญหาข้อขัดข้องอยู่หลายประการ ในการที่จะระงับการแพร่ระบาดของยาเสพติด ตามรายงานการศึกษาของ วีระพงษ์ บุญโญภาส (2558) ในเรื่อง ปัญหาการบังคับใช้โทษปรับในคดียาเสพติด พบว่าในปัจจุบัน การบังคับใช้โทษปรับในคดียาเสพติด มีปัญหาความไม่ได้สัดส่วนของโทษปรับในคดียาเสพติด ซึ่งไม่มีการแบ่งแยกโทษสำหรับผู้ค้ารายใหญ่ กับผู้ค้ารายย่อย ประกอบกับปัญหาความไม่สอดคล้องกันของโทษปรับในคดียาเสพติด ไม่ว่าจะเป็นกรณีการกำหนดโทษจำคุกและปรับในกลุ่มผู้ลักลอบค้ายาเสพติด กรณีการนำมาตรการที่กำหนดให้ศาลต้องลงโทษปรับด้วยเสมอมาบังคับใช้ กรณีการลงโทษปรับน้อยกว่าอัตราโทษขั้นต่ำ กรณีการเพิ่มโทษเมื่อกระทำความผิดอีก รวมถึงกรณี

การกำหนดอัตราโทษปรับในคดียาเสพติด นอกจากนี้ ยังมีปัญหาการกำหนดโทษปรับเมื่อศาลลดโทษประหารชีวิตในคดียาเสพติด ซึ่งศาลไม่สามารถกำหนดให้ลงโทษปรับด้วยได้ และปัญหาการบังคับโทษปรับในคดียาเสพติด ซึ่งไม่มีประสิทธิภาพ ทำให้ไม่สามารถบรรลุเจตนารมณ์ของกฎหมายที่ต้องการลงโทษในทางทรัพย์สินกฎหมายเกี่ยวกับยาเสพติดในมุมของการลงโทษจำเป็นต้องมีการปรับปรุงโทษปรับในคดียาเสพติดให้มีความเหมาะสมได้สัดส่วนกับการกระทำความผิด และปรับปรุงการบังคับโทษปรับในคดียาเสพติดให้มีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น รวมถึงให้รวมกฎหมายที่เกี่ยวข้องกับยาเสพติดไว้ในกฎหมายฉบับเดียวกัน เพื่อให้กฎหมายยาเสพติดมีความสอดคล้องเป็นไปในแนวทางเดียวกัน และสามารถระงับการแพร่ระบาดของยาเสพติดในสังคมไทยได้ตามวัตถุประสงค์ของกฎหมาย

ความสำคัญและความจำเป็นในการป้องกันและปราบปรามอาชญากรรมประเภท ยาเสพติดอันเป็นภัยร้ายแรงในปัจจุบัน เป็นปัญหาที่ท้าทายกระบวนการยุติธรรมทางอาญาในปัจจุบันเป็นอย่างยิ่ง เนื่องจากองค์กรที่ผลิตหรือค้ายาเสพติดมีการนำเทคโนโลยีเทคนิควิธีการสมัยใหม่มาเป็นเครื่องมือ มีการดำเนินการอย่างเป็นระบบและเป็นเครือข่าย มีการเปลี่ยนแปลงรูปแบบมาเป็นองค์กรอาชญากรรม(Organized Crime) ผู้กระทำความผิดเป็นผู้มีความรู้ ความเชี่ยวชาญ ก่อให้เกิดความเสียหายและผลกระทบรุนแรงต่อระบบเศรษฐกิจ การเมือง และความมั่นคงของประเทศ ทำให้รัฐบาลฐานะที่มีหน้าที่ต้องป้องกันและปราบปรามการแพร่กระจายของยาเสพติด จำเป็นต้องใช้มาตรการและกระบวนการใหม่ ๆ เข้ามาช่วย เช่น กระบวนการยุติธรรม ได้เข้ามามีส่วนสำคัญในการป้องกันและปราบปรามการกระทำความผิดในรูปแบบต่าง ๆ ตั้งแต่กระบวนการสืบสวน จับกุม ผู้กระทำความผิด การสอบสวนรวบรวมพยานหลักฐาน การพิจารณาสั่งฟ้องคดี การนำพยานหลักฐานเข้าสืบเพื่อพิสูจน์การกระทำความผิด จนศาลมีคำพิพากษา โดยเฉพาะการดำเนินการทางกฎหมายกับผู้กระทำความผิดยาเสพติดรายสำคัญ รวมถึงการแสวงหาพยานหลักฐานในระหว่างการสืบสวนเพื่อพิสูจน์ความสัมพันธ์ของบุคคลในองค์กรการดำเนินการเกี่ยวกับยาเสพติด จะใช้วิธีการแสวงหาพยานหลักฐานโดยวิธีสืบสวนธรรมดาอาจไม่ได้ผล การใช้วิธีสืบสวนสอบสวนพิเศษ เช่น การดักฟัง (wiretapping) การใช้เจ้าหน้าที่อำพราง (undercover) การจัดส่งภายใต้ควบคุม (controlled delivery) มีบทบาทสำคัญอย่างยิ่งในการป้องกันปราบปรามและพิสูจน์การกระทำความผิดแม้ว่ามาตรการต่าง ๆ ที่กล่าวมาจะมีผลกระทบต่อสิทธิเสรีภาพของประชาชนแต่ก็เป็นมาตรการที่จำเป็นต้องใช้เพื่อประโยชน์ในการป้องกันและปราบปรามยาเสพติด พยานหลักฐานที่ได้จากการใช้มาตรการต่าง ๆ ดังที่กล่าวมาก็สามารถใช้เป็นพยานหลักฐานในชั้นพิจารณาของศาลได้ มีมาตรการในการตรวจสอบและการควบคุมการใช้อำนาจของเจ้าพนักงาน และหากเจ้าพนักงานมีการใช้มาตรการดังกล่าวไปในทางที่กระทบกระเทือนต่อสิทธิเสรีภาพของประชาชนเกินกว่าที่กฎหมายกำหนดให้ไว้ เจ้าพนักงานก็ต้องถูกดำเนินคดีตามกฎหมาย (มยุรา วิมลโลหการ.2553:33)

ทั้งนี้จากรายงานประจำปี การดำเนินคดียาเสพติดประจำปี 2561 (สำนักงานปราบปรามยาเสพติด, 2561) มีการเพิ่มขึ้นของจำนวนคดี และ ปริมาณยาเสพติดที่จับกุมได้ในแต่ละคดี โดย เขตอำนาจของตำรวจภูธรภาค 3 ครอบคลุม 8 จังหวัดภาคตะวันออกเฉียงเหนือได้แก่ นครราชสีมา ชัยภูมิ บุรีรัมย์ สุรินทร์

ศรีสะเกษ อุบลราชธานี อำนาจเจริญ และ ยโสธร มีการจับกุมและดำเนินคดีสูงสุดในปี 2560 และ ปี 2561 แต่ยังมีปัญหาบางประการในการดำเนินคดีและข้อกฎหมาย เช่น ปัญหาในการปฏิบัติงาน และการขัดกันของพระราชบัญญัติยาเสพติดให้โทษ พ.ศ. 2522 กับพระราชบัญญัติฟื้นฟูสมรรถภาพผู้ติดยาเสพติด พ.ศ. 2545 ซึ่งในต่างประเทศมีเรื่องการลดทอนความ เป็นอาชญากรรมทางคดียาเสพติด (Decriminalization) เรื่องผู้เสพคือผู้ป่วยซึ่งอยู่ในหลักการและเหตุผล ของพระราชบัญญัติฟื้นฟูสมรรถภาพผู้ติดยาเสพติด พ.ศ. 2545 แต่ตามพระราชบัญญัติยาเสพติดให้โทษ พ.ศ. 2522 ถ้าจะทำโครงการแลกเปลี่ยนเข็ม หรือการบำบัดยาเสพติดด้วยสารทดแทนโดยการให้สาร เมธาโดน (Methadone) ยังไม่สามารถทำได้รวมทั้งการจัดตั้งศูนย์ลดอันตรายจากการใช้ยาเสพติด (Drop in Center) ซึ่งในขณะนี้มีการดำเนินการอยู่แล้ว แต่การดำเนินการตามมาตรการทางเลือกเหล่านี้ ถ้าตำรวจเห็นต้องถูกจับ รวมถึงปัญหาอื่น ๆ เกี่ยวกับคดียาเสพติดที่พบ

ปัญหาจากสำนักงานอัยการเกี่ยวกับการได้รับสำนวนการสอบสวนจากพนักงานสอบสวนในเวลาที่เหมาะสม ขัด ในกรณีนี้ที่สำนวน การสอบสวนไม่ครบถ้วนสมบูรณ์จะไม่สามารถส่งสอบเพิ่มเติมได้กรณีดังกล่าวถ้าอัยการพิจารณา แล้วเห็นว่าหลักฐานเพียงพอที่จะส่งฟ้องได้อัยการจะดำเนินการส่งฟ้องไปก่อน ในส่วนของสำนวน การสอบสวนที่ยังไม่สมบูรณ์จะมีการประสานงานกับพนักงานสอบสวนในภายหลัง ซึ่งสำนวนการสอบสวนที่ไม่สมบูรณ์เกิดจากปัญหาเรื่องข้อเท็จจริงในบันทึกจับกุม คำให้การของผู้กล่าวหา และการ สอบ คำให้การในชั้นสอบสวนไม่ละเอียดเพียงพอ เมื่อมีการเบิกความในชั้นศาล ถ้าผู้ร่วมจับกุมหรือพยานให้รายละเอียดที่แตกต่างกัน ศาลอาจจะสงสัยว่าคำให้การหรือพยานเบิกความตรงกับ ข้อเท็จจริงหรือไม่ซึ่งเป็นเหตุให้ศาลยกฟ้องได้ หรือ ข้อมูลในการใช้โทรศัพท์ในการติดต่อซื้อขายกับผู้จำหน่าย บางครั้งในสำนวนการสอบสวน มีเฉพาะคำให้การของผู้จับกุมว่ามีการโทรศัพท์ติดต่อซื้อขาย แต่ไม่มีข้อมูลประกอบ คำให้การขัดทอดของผู้ต้องหา เมื่อมีการขัดทอด พนักงานสอบสวนจะดำเนินคดีกับผู้ถูก ขัดทอด ซึ่งในชั้นสอบสวนผู้ต้องหาได้รับสารภาพ แต่ให้การปฏิเสธในชั้นศาล ทำให้ขาดพยานเชื่อมโยง ซึ่งเป็นเหตุให้ศาลยกฟ้องได้ ในการสืบจับในสำนวนสอบสวนอ้างว่ามีสายลับให้ข่าว โดยไม่มีพยานอื่น ศาลอาจจะถือเอาเหตุ ที่ว่าไม่สามารถนำสายลับมาเบิกความในศาลได้เป็นสาเหตุในการยกฟ้อง ในกรณีที่พยานอยู่ต่างจังหวัด หรืออยู่ในพื้นที่ห่างไกลอาจจะติดตามไม่ได้หรือไม่มีการรายงาน ผลการส่งหมาย ซึ่งถ้าเป็นการพิจารณาคดีต่อเนื่อง ถ้านำพยานมาเบิกความที่ศาลไม่ได้ 1-2 ครั้ง ศาลจะพิจารณาดัดพยาน ซึ่งเป็นสาเหตุหนึ่งที่ทำให้ศาลยกฟ้อง เนื่องจากอัยการโจทก์ไม่สามารถ นำพยานมาเบิกความในศาลได้หรือศาลอาจไม่เชื่อคำเบิกความว่ามีพยานดังกล่าวจริง ถึงแม้ว่าในปัจจุบันจะมีระเบียบคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามยาเสพติดว่าด้วยแนวทางการ ประสานงานคดียาเสพติด พ.ศ. 2553 ให้พนักงานสอบสวนประสานงานกับพนักงานอัยการก่อนที่จะส่ง สำนวน แต่ในทางปฏิบัติยังไม่มีมีการประสานงานเท่าที่ควร ปัญหาในการขอคัดคำพิพากษาของศาล เมื่อศาลมีคำพิพากษา พนักงานอัยการจะทำการ ยื่นขอคัดหรือถ่ายสำเนาคำพิพากษาของศาล แต่ในทางปฏิบัติอาจจะต้องรอนานเป็นเดือน เพราะศาล ยังไม่ได้พิมพ์คำพิพากษา ทำให้อัยการไม่สามารถพิจารณาได้ว่าจะอุทธรณ์หรือไม่ แต่ระยะเวลาในการ อุทธรณ์นั้น เริ่มนับตั้งแต่วันที่ศาลอ่านคำพิพากษา ซึ่งทำให้อัยการต้องแก้ไขปัญหาด้วยการยื่นขอขยาย

ระยะเวลาในการอุทธรณ์ และการที่จะแจ้งข้อหาสมคบจะต้องได้รับอนุมัติจากเลขาธิการสำนักงานคณะกรรมการป้องกัน และปราบปรามยาเสพติด (สำนักงานคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามยาเสพติด. 2553) ตามที่บัญญัติไว้ในพระราชบัญญัติมาตรการ ในการปราบปรามผู้กระทำความผิดเกี่ยวกับยาเสพติด พ.ศ. 2534

สำนักงานอัยการสูงสุดได้ตระหนักถึงแนวทางและวิธีการในการพัฒนาให้การดำเนินคดียาเสพติด ของสำนักงานคดียาเสพติด เป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพ ซึ่งในปีงบประมาณ 2554 ได้มีการจัดสรร งบประมาณในการศึกษาวิจัยเรื่องการเสริมสร้างประสิทธิภาพในการดำเนินคดียาเสพติดของสำนักงาน อัยการสูงสุด โดยมีวัตถุประสงค์ในการรวบรวมและวิเคราะห์สภาพปัญหาและอุปสรรคในการดำเนินคดี ยาเสพติด และมีการศึกษาการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ที่จะมาปฏิบัติงานในสำนักงานคดียาเสพติด เพื่อให้ ทันทต่อเหตุการณ์และมีการนำระบบสารสนเทศมาใช้ในการติดตามการดำเนินงานคดียาเสพติด โดยคดียาเสพติดที่สำคัญที่มีการยกฟ้องนั้น สาเหตุหนึ่งมาจากพยานที่นำมาสืบเป็นพยานปัจจุบัน ที่เกิดขึ้นหลังการจับกุมเป็นส่วนใหญ่ และพยานต่าง ๆ ขัดกันเอง ศาลตั้งข้อสังเกตว่าคดีที่เป็นผู้ค้า ยาเสพติดรายใหญ่ ซึ่งเป็นคดีสำคัญทำไมจึงไม่มีข้อมูลเบื้องต้น และไม่สามารถชี้ให้เห็นโครงสร้าง เครือข่ายได้และทำให้การมีความขัดแย้งกันเอง ซึ่งสำนักงานอัยการมีคำแนะนำว่าแนวทางในการแก้ไขปัญหา คือ การปฏิบัติตามระเบียบ การประสานงานอย่างเคร่งครัด ต้องมีการประสานงานตั้งแต่ขั้นตอนการเริ่มสอบสวน คือการให้ คำปรึกษาในเรื่องข้อกฎหมาย พยานหลักฐาน จนกระทั่งการส่งสำนวนพระราชบัญญัติฟื้นฟูสมรรถภาพผู้ติดยาเสพติด พ.ศ. 2545 บัญญัติให้พนักงานสอบสวน ต้องนำตัวผู้ต้องหาไปศาลภายใน 48 ชั่วโมง เพื่อให้ศาลพิจารณามีคำสั่งส่งตัวผู้ต้องหาไปตรวจพิสูจน์การเสพ หรือการติดยาเสพติด แต่ในบางคดีศาลได้พิจารณายกคำร้องในกรณีที่ผู้ต้องหาปฏิเสธ หรือกรณีที่ผู้ต้องหาคัดค้านคำร้อง ซึ่งตามพระราชบัญญัติฟื้นฟูสมรรถภาพผู้ติดยาเสพติด พ.ศ.2545 ไม่ได้ให้ อำนาจศาลในการยกคำร้อง เพราะเป็นระบบบังคับบำบัด ซึ่งทำให้พนักงานสอบสวนไปดำเนินคดีอาญา และทำให้ผู้ต้องหาเสียสิทธิในการได้รับการฟื้นฟูศาลสามารถยกคำร้องได้ในกรณีเดียวคือ พบว่าผู้ต้องหา มีความผิดฐานอื่น หรืออยู่ในระหว่างถูกดำเนินคดีในความผิดฐานอื่นซึ่งเป็นความผิดที่มีโทษจำคุก กรณีที่ศาลยกคำร้องในกรณีที่ผู้ต้องหาไม่สมัครใจเข้ารับการฟื้นฟูต้องมีการทำความเข้าใจ กับศาลว่า ตามพระราชบัญญัติฟื้นฟูสมรรถภาพผู้ติดยาเสพติด พ.ศ. 2545 ซึ่งเป็นการบังคับบำบัดนั้น ศาลมีหน้าที่ต้องส่งตัวผู้ต้องหาไปตรวจพิสูจน์การเสพหรือการติดยาเสพติด ถึงแม้ว่าผู้ต้องหาจะไม่สมัคร ใจเข้ารับการฟื้นฟู (สำนักงานอัยการสูงสุด, 2552)

ปัญหาเกิดจากการทำงานแยกส่วนของหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ทำให้มีปัญหาในการเชื่อมโยงข้อมูล เช่น เจ้าหน้าที่ชุดจับกุมเป็นเจ้าหน้าที่ชุดแรกที่ต้องสร้างความเป็นธรรม เพราะไม่มีใครรู้ว่าเกิด อะไรขึ้น เช่น จับกุมยาบ้าได้ 10,000 เม็ด แต่เสนอพนักงานสอบสวนว่าจับกุมยาบ้าได้แค่ 5,000 เม็ด ของกลางที่เหลือหายไปไหน ไม่มีระบบการตรวจสอบ หรือกำกับดูแล กรณีดังกล่าวเป็นเรื่องที่ทางตำรวจ ต้องทำระบบการตรวจสอบ เช่น อาจจะติดกล้องที่รถตำรวจ หรือ กรณีที่พระราชบัญญัติฟื้นฟูสมรรถภาพผู้ติดยาเสพติด พ.ศ. 2545 บัญญัติให้

ศาลพิจารณา ส่งตัวไปตรวจพิสูจน์นั้น ศาลไม่มีอำนาจในการพิจารณาว่าให้ส่งตัวไปตรวจพิสูจน์ที่ใด เพราะศาลไม่มีรายชื่อสถานที่ในการตรวจพิสูจน์ซึ่งในทางปฏิบัติหน่วยงานที่เกี่ยวข้องจะเป็นผู้ส่งตัวผู้ต้องหาไปเอง แต่ถึงแม้ว่าจะมีรายชื่อสถานที่ให้ศาลเลือกส่งตัวไปตรวจพิสูจน์แต่ถ้าสถานที่เหล่านั้นอยู่ในเรือนจำ ทั้งหมด ศาลก็ไม่มีทางเลือกอื่น หรือควรให้ตัดกระบวนการการตรวจสอบประวัติซึ่งต้องใช้เวลานาน ให้เหลือเฉพาะการตรวจทาง กายภาพ จับกุมเฉพาะความผิดซึ่งหน้า ถ้าตรวจเจอสารเสพติดก็นำเข้ากระบวนการฟื้นฟู (พระราชบัญญัติฟื้นฟูสมรรถภาพผู้ติดยาเสพติด ,2545) กรณีที่พนักงานสอบสวนจับตัวผู้ต้องหาโดยมีการตรวจปัสสาวะในเบื้องต้น จากนั้นส่งไปตรวจ ยืนยันผลอีกครั้งที่โรงพยาบาล ซึ่งใช้เวลาหลายวันเกิน 48 ชั่วโมงตามที่กฎหมายบัญญัติเมื่อได้ผล ยืนยันจากโรงพยาบาลว่าเป็นผู้เสพยาเสพติดจริง ตำรวจจะนำตัวผู้ต้องหามาส่งศาล ซึ่งศาลมองว่ากระบวนการการคุ้มครองสิทธิจะต้องดำเนินการ อย่างรวดเร็ว แต่ตำรวจมองว่ามีความจำเป็นในการตรวจยืนยันเพื่อความแน่นอน หรือ ถ้าไม่มีพยานหลักฐานใดน่าสืบว่าเกี่ยวข้องกับการกระทำความผิด เช่น เป็นภรรยาหรือสามี อยู่ในบ้านเดียวกัน หรืออยู่ในรถคันเดียวกันจึงถูกจับมาด้วย โดยไม่มีหลักฐานอื่นที่เชื่อมโยงกับการ กระทำความผิดเกี่ยวกับยาเสพติด ศาลอาจจะยกฟ้อง กรณีบันทึกการจับกุมที่แผนที่เกิดเหตุไม่สอดคล้องกับคำให้การของพยาน บางกรณีไม่ได้ มีการไปช่มดูหรือการล่อซื้อ แต่เบิกความว่าไปช่มดูเมื่อศาลพิจารณาจากแผนที่ หรือทนายฝ่ายจำเลย ชักทำให้เชื่อว่าตรงที่ช่มดูไม่น่าจะมองเห็นจำเลย หรือไม่มีการล่อซื้อ แต่สร้างระบบล่อซื้อขึ้นมา หรือการ ร่วมลงชื่อจับกุมมากกว่าชุดจับกุมจริง ศาลอาจจะยกฟ้องได้ กรณีโทษของคดียาเสพติด เช่น การแบ่ง ถือว่าเป็นการจำหน่าย และโทษในฐานการผลิต ซึ่งน่าจะหมายถึงการผลิตในโรงงาน แต่กรณีที่จำเลยมีกะละมังผสมยาเสพติด และมีเครื่องบ่มมือ ที่สามารถบ่มเม็ดยาได้ครั้งละ 10-20 เม็ด ก็โดนข้อหาผลิต กรณีการแบ่งเม็ดยาใส่หลอดกาแฟก็ถือว่า เป็นการแบ่งบรรจุซึ่งมีโทษเท่ากับข้อหาผลิต การนำเข้าส่งออกยาเสพติดที่น่าจะหมายถึงการนำเข้า ส่งออกยาเสพติดเป็นจำนวนมาก แต่การไปซื้อยาบ้ามาจากฝั่งประเทศเพื่อนบ้านเพื่อนำมาเสพเอง 10-20 เม็ด ถ้าโดนจับที่ด่านก็ถือว่ามีความผิดฐานการนำเข้าส่งออกยาเสพติด สิ่งเหล่านี้เป็นสิ่งที่ต้อง นำมาพิจารณาว่าเป็นการลงโทษที่สมมูลกับความผิดหรือไม่ จากปัญหาในการดำเนินคดีที่กล่าวมาข้างต้นจึงทำให้ผู้วิจัยมีความสนใจที่จะศึกษาปัญหาคดียาเสพติด และการดำเนินคดีอาญาในเขตตำรวจภูธรภาค 3 และศึกษาแนวทางการนำหลักนิติวิทยาศาสตร์มาสนับสนุนการดำเนินคดียาเสพติดในเขตอำนาจตำรวจภูธรภาค 3 เพื่อให้ความยุติธรรม ชัดเจนในการดำเนินคดีแก่ทุกฝ่าย

วัตถุประสงค์

เพื่อศึกษาปัญหาของการดำเนินคดียาเสพติดในเขตอำนาจตำรวจภูธรภาค 3

กรอบแนวคิดการวิจัย

ปัญหาในการใช้พยานหลักฐาน ในการดำเนินคดีอาญาเสพติดในพื้นที่ตำรวจภูธรภาค 3 การใช้พยานหลักฐานแบบนิติวิทยาศาสตร์ในการดำเนินคดีอาญาเสพติด และแนวทางในการนำหลักนิติวิทยาศาสตร์มาสนับสนุนการดำเนินคดีอาญาเสพติดในเขตพื้นที่ตำรวจภูธรภาค 3 มาเป็นกรอบแนวคิดในการวิจัย

วิธีการดำเนินงานวิจัย

การวิเคราะห์ข้อมูลเชิงคุณภาพนั้นจะวิเคราะห์โดยให้การวิเคราะห์แบบสามเส้า (Triangulation) และการวิเคราะห์เนื้อหาและประเด็น (ในตะวัน กำหอม:2559)

ขอบเขตของการวิจัย

ขอบเขตด้านประชากรผู้มีส่วนได้เสียในการดำเนินคดีอาญาเสพติด ได้แก่ พนักงานสอบสวน อัยการ หนายความ ในเขตอำนาจตำรวจภูธรภาค 3 ได้แก่จังหวัด ชัยภูมิ นครราชสีมา บุรีรัมย์ สุรินทร์ ศรีสะเกษ อุบลราชธานี อำนาจเจริญ และ ยโสธร

ขอบเขตด้านพื้นที่เขตอำนาจตำรวจภูธร ภาค 3 ได้แก่ จังหวัด ชัยภูมิ นครราชสีมา บุรีรัมย์ สุรินทร์ ศรีสะเกษ อุบลราชธานี อำนาจเจริญ และ ยโสธร

ขอบเขตด้านระยะเวลา มกราคม – สิงหาคม 2563

ประชากรในการวิจัย

1. เจ้าหน้าที่ตำรวจสังกัดสถานีตำรวจภูธร ในพื้นที่ ตำรวจภูธรภาค 3 ได้แก่ จังหวัด ชัยภูมิ นครราชสีมา บุรีรัมย์ สุรินทร์ ศรีสะเกษ อุบลราชธานี อำนาจเจริญ และ ยโสธร จำนวน 8 สถานีตำรวจ

2. อัยการประจำจังหวัดในพื้นที่ ตำรวจภูธรภาค 3 ได้แก่ จังหวัด ชัยภูมิ นครราชสีมา บุรีรัมย์ สุรินทร์ ศรีสะเกษ อุบลราชธานี อำนาจเจริญ และ ยโสธร จำนวน 8 คน

เครื่องมือในการวิจัย

เครื่องมือในการวิจัยนี้ได้แก่ แบบสัมภาษณ์เชิงลึก ประกอบด้วยคำถาม 4 ข้อดังนี้

ข้อที่ 1 ข้อมูลส่วนบุคคลของผู้ให้ข้อมูลสำคัญ

ข้อที่ 2 ปัญหาในการใช้พยานหลักฐาน ในการดำเนินคดีอาญาเสพติดในพื้นที่ตำรวจภูธรภาค 3

ข้อที่ 3 การใช้พยานหลักฐานแบบนิติวิทยาศาสตร์ในการดำเนินคดีอาญาเสพติด

ข้อที่ 4 แนวทางในการนำหลักนิติวิทยาศาสตร์มาสนับสนุนการดำเนินคดีอาญาเสพติดในเขตพื้นที่ตำรวจภูธรภาค 3

ผลการวิจัย

1. ปัญหาในการใช้พยานหลักฐาน ในการดำเนินคดีอาญาเสพติดในพื้นที่ตำรวจภูธร ภาค 3

1.1 ปัญหาของการทำผิดขั้นตอนการกฎหมายในขั้นตอนการจับกุม

ผลการวิจัยพบว่า เจ้าหน้าที่ตำรวจมีการทำผิดขั้นตอนของกฎหมายในการจับกุม ซึ่งในการจับกุมตัวผู้ต้องหาไม่มีรายละเอียดต้องดำเนินการตามกฎหมายประมวลวิธีพิจารณาความ มาตรา 83 วรรคในเกี่ยวกับการแจ้งสิทธิของผู้ต้องหาและแจ้งพฤติการณ์แห่งการจับกุมให้ผู้ต้องหาทราบ โดยเฉพาะในข้อการส่งมอบสำเนาบันทึกการจับกุมให้ผู้ถูกจับกุมไว้เป็นหลักฐานในการต่อสู้คดีอย่างเป็นธรรม ซึ่งทำให้เป็นเหตุให้ผู้ต้องหา ยกขึ้นต่อสู้ในชั้นศาลและมีผลทำให้ศาลยกฟ้องคดีได้ในบางคดี

1.2 การรวบรวมพยานหลักฐานในชั้นสอบสวน

ผลการวิจัยพบว่า เป็นปฏิบัติการที่ต้องมีการวางแผนและมีความเกี่ยวข้องกับการใช้พยานหลักฐานต่าง ๆ ตั้งแต่การแต่งตั้งสายลับ การเฝ้ามอง การใช้อุปกรณ์สื่อสาร และการใช้ธนบัตรในการล่อซื้อ ซึ่งกระบวนการต่าง ๆ เหล่านี้ต้องมีการเปรียบเทียบ และถ่ายภาพ เพื่อเชื่อมโยงให้เป็นพยานหลักฐานในคดีได้ พยานหลักฐานที่เกี่ยวข้องกับการดำเนินคดีเช่น ยาเสพติดของกลาง สารเคมีและอุปกรณ์ที่ใช้ในการผลิตยาเสพติด เงินที่ได้จากการขายยาเสพติด พยานหลักฐานประกอบ ได้แก่ อุปกรณ์การแบ่งบรรจุ หลอดกาแฟ กระดาษถุงพลาสติก เทียนไข หลักฐานที่ได้จากการปฏิบัติการ เช่น บันทึกการจับกุม บันทึกคำรับสารภาพ บันทึกการตรวจค้น รายงานการสืบสวน บันทึกการขออนุมัติเงินล่อซื้อ พยานบุคคลที่สังเกตการณ์ เจ้าหน้าที่ปฏิบัติการ เพื่อให้สามารถดำเนินคดีกับผู้ต้องหาได้อย่างมีประสิทธิภาพ และถูกต้องที่สุด

1.3 ปัญหาในชั้นพนักงานอัยการ

ผลการวิจัยพบว่า ตามกฎหมายไทย มีการแยกความรับผิดชอบในการดำเนินคดียาเสพติดชั้นสอบสวนและชั้นฟ้องร้องแยกจากกันทำให้พนักงานสอบสวนมีอิสระในการสอบสวนโดยอัยการจะไม่เข้ามายุ่งเกี่ยวในชั้นสอบสวน พนักงานอัยการจะเป็นผู้วินิจฉัยว่าจะฟ้องคดีหรือไม่ เท่านั้น พนักงานอัยการจะไม่มีอำนาจหน้าที่ในการสอบสวน ไม่มีส่วนในการดำเนินการรวบรวมพยานหลักฐานโดยได้รับสำนวนต่อจากเจ้าหน้าที่ตำรวจและวินิจฉัยการส่งฟ้องคดีเท่านั้น พนักงานอัยการไม่มีโอกาสที่จะตรวจสอบข้อเท็จจริงและพยานหลักฐานได้อย่างละเอียด ประกอบกับในปัจจุบันมีการบังคับใช้พระราชบัญญัติฟื้นฟูสมรรถภาพผู้ติดยาเสพติด พ.ศ. 2545 ที่ให้ความหมายของผู้เสพยาเสพติดว่าเป็นผู้ป่วยมีโชอาชญากร จึงจำต้องเข้าสู่กระบวนการฟื้นฟูสมรรถภาพตามที่กฎหมายกำหนด และจะมีคำสั่งส่งฟ้องได้เมื่อวินิจฉัยแล้วไม่เข้าข่ายตามพระราชบัญญัติฟื้นฟูสมรรถภาพผู้ติดยาเสพติด พ.ศ.2545 ตามมาตรา 19 วรรค 1 สรุปได้ว่า ผู้ถูกต้องหาว่ากระทำความผิดฐานเสพยาเสพติด เสพ และมีไว้ในครอบครอง เสพและมีไว้ในครอบครองเพื่อจำหน่าย หรือเสพและจำหน่ายยาเสพติดตามลักษณะ ชนิด ประเภทและปริมาณที่กำหนดไว้ในกฎกระทรวง ถ้าไม่ปรากฏว่าต้องหา หรืออยู่ระหว่างถูกดำเนินคดีในความผิดฐานอื่นซึ่งเป็นความผิดที่มีโทษจำคุกหรืออยู่ระหว่างรับโทษจำคุกตามคำพิพากษาของศาล ให้พนักงานสอบสวนนำตัวผู้ต้องหาไปศาลภายใน 48 ชั่วโมงนับตั้งแต่ได้ตัวผู้ต้องหามา ซึ่งในระยะเวลากระชั้นชิดนั้น อัยการไม่สามารถส่งฟ้องผู้ต้องหาโดยผ่านกระบวนการฟื้นฟูตามขั้นตอนของกฎหมายได้ ทำให้คดีต้องถูกยกฟ้อง

รวมถึงบางครั้ง การทดสอบยาเสพติดในปัสสาวะของผู้ต้องหาจากโรงพยาบาลนั้น ได้ผลกลับมาล่าช้ากว่า 48 ชั่วโมง ทำให้บางครั้งการจำเป็นต้องส่งฟ้องคดีด้วยหลักฐานผลยาเสพติดในปัสสาวะที่ตรวจได้จากสารตรวจยาเสพติดของเจ้าหน้าที่ตำรวจเท่านั้น และมีผลทำให้ศาลพิจารณายกฟ้องได้เนื่องจากความไม่สมบูรณ์ของหลักฐาน

2. การใช้พยานหลักฐานแบบนิติวิทยาศาสตร์ในการดำเนินคดียาเสพติด

2.1 ปัญหาในการตรวจสอบหลักฐาน เกี่ยวกับอุปกรณ์สื่อสาร

ผลการวิจัยพบว่า การตรวจสอบหลักฐานในต่างๆ ในคดีจะต้องทำการตรวจสอบให้ครบทุกประเด็น เช่น โทรศัพท์ โทรศัพท์มือถือ วิดูลิตตามตัว จะต้องทำการตรวจสอบเจ้าของกรรมสิทธิ์และรายการใช้เพื่อสอบสวนสืบสวนขยาย ผลกลุ่มขบวนร่วมกระทำผิดในคดีนั้นๆ ซึ่งการตรวจสอบสิ่งเหล่านี้เป็นการขอความร่วมมือกับบริษัทเอกชน ซึ่งต้องมีคำสั่งศาลระบุให้บริษัทเอกชนให้ความร่วมมือในการดำเนินการ เจ้าพนักงานสอบสวนจึงจะดำเนินการได้ ทำให้บางครั้งต้องใช้เวลาพอสมควรในการดำเนินการดังกล่าว

3. แนวทางในการนำหลักนิติวิทยาศาสตร์มาสนับสนุนการดำเนินคดียาเสพติดในเขตพื้นที่ตำรวจภูธรภาค 3

3.1 พนักงานสอบสวนมอบอำนาจรักษาสถานที่เกิดเหตุให้กับตำรวจคนแรกที่ยังสถานที่เกิดเหตุและให้กั้นสถานที่เกิดเหตุด้วยเทปกันหรืออุปกรณ์กันตามหลักวิชาการมีการกำหนดระยะขอบเขตของสถานที่เกิดเหตุทำการบันทึกข้อมูลระยะเวลาการเข้าออกของผู้ที่อยู่ในบริเวณสถานที่เกิดเหตุทุกคนพร้อมทั้งระบุช่วงเวลาการปฏิบัติงานของเจ้าหน้าที่ในสถานที่เกิดเหตุด้วย

3.2 พนักงานสอบสวนต้องเดินทางมาถึงสถานที่เกิดเหตุได้รวดเร็วเมื่อมาถึงต้องพิจารณาพื้นที่ขนาดของสถานที่เกิดเหตุและหากมีผู้ใดล่วงเข้าสถานที่เกิดเหตุพนักงานสอบสวนต้องใช้สิทธิแจ้งให้บุคคลนั้นออกไปจากสถานที่เกิดเหตุหากไม่ปฏิบัติตามพนักงานสอบสวนสามารถแจ้งให้ลงโทษได้ตามกฎหมายที่กำหนด

3.3 การตั้งจุดปฏิบัติงานของสถานที่เกิดเหตุควรมีการจัดตั้งความเหมาะสมเพื่อให้ข้อมูลแก่สื่อมวลชนและเป็นที่รวบรวมข้อมูลให้แก่เจ้าหน้าที่ที่เกี่ยวข้องเพื่อใช้ในการวางแผนเข้าตรวจสถานที่เกิดเหตุ

3.4 พนักงานสอบสวนและเจ้าหน้าที่ที่เกี่ยวข้องทุกคนควรมีการสวมใส่อุปกรณ์ป้องกันได้แก่ถุงมือถุงครอบเท้าผ้าปิดปากหรืออุปกรณ์อื่นๆตามความเหมาะสมและเมื่อเข้าไปยังสถานที่เกิดเหตุต้องปฏิบัติตามหลักวิชาการไม่ปฏิบัติข้ามขั้นตอนเพราะจะทำให้เป็นการทำลายวัตถุพยานให้เกิดความเสียหายได้

3.5 หากไม่สามารถตรวจสอบสถานที่เกิดเหตุให้แล้วเสร็จภายในวันเดียวได้เจ้าหน้าที่ตรวจสถานที่เกิดเหตุสามารถร้องขอให้พนักงานสอบสวนเก็บรักษาสถานที่เกิดเหตุไว้ก่อนเพื่อให้เจ้าหน้าที่ตรวจสอบสถานที่เกิดเหตุมาตรวจในวันต่อไปและเมื่อตรวจเสร็จแล้วจะต้องทำการคืนสถานที่เกิดเหตุให้แก่พนักงานสอบสวน

สรุปและอภิปรายผล

ปัญหาในการใช้พยานหลักฐาน ในการดำเนินคดียาเสพติดในพื้นที่ตำรวจภูธรภาค 3

1. ปัญหาของการทำผิดขั้นตอนการกฎหมายในขั้นตอนการจับกุม

ผลการวิจัยพบว่า เจ้าหน้าที่ตำรวจมีการทำผิดขั้นตอนของกฎหมายในการจับกุม ซึ่งในการจับกุมตัวผู้ต้องหาไม่มีรายละเอียดต้องดำเนินการตามกฎหมายประมวลวิธีพิจารณาความ มาตรา 83 วรรคในเกี่ยวกับการแจ้งสิทธิของผู้ต้องหาและแจ้งพฤติการณ์แห่งการจับกุมให้ผู้ต้องหาทราบ โดยเฉพาะในข้อการส่งมอบสำเนาบันทึกการจับกุมให้ผู้ถูกจับกุมไว้เป็นหลักฐานในการต่อสู้คดีอย่างเป็นธรรม ซึ่งทำให้เป็นเหตุให้ผู้ต้องหา ยกขึ้นต่อสู้ในชั้นศาลและมีผลทำให้ศาลยกฟ้องคดีได้ในบางคดี

ผู้วิจัยได้สรุปผลปัญหาของบันทึกการจับกุมได้แก่ การระบุในบันทึกการจับกุมสั้นๆ ว่า ผู้ต้องหารับสารภาพตลอดข้อกล่าวหา หรือ ปฏิเสธตลอดข้อกล่าวหาโดยไม่มีรายละเอียดและเหตุแห่งการจับกุมทำให้อาจเกิดปัญหาการดำเนินคดีในชั้นศาล หากผู้ต้องหาหลักคำให้การในชั้นศาล นอกจากนี้ยังมีปัญหาของการลงรายละเอียดในบันทึกการจับกุมไม่ถูกต้องกับข้อเท็จจริง เช่น การลงวันที่และเวลาในการจับกุมไม่ตรงกับข้อเท็จจริง ทำให้เกิดปัญหาในชั้นศาลเมื่อทนายชกค้านด้วยภาพถ่ายซึ่งอาจจะมีเวลาของการถ่ายภาพกำกับไว้ หรือ การลงชื่อเจ้าหน้าที่ตำรวจในการจับกุมไม่ตรงกับข้อเท็จจริง มีการลงชื่อคนที่ไม่ได้ร่วมจับกุมด้วย รวมถึงการที่ตำรวจผู้จับกุมบางคนลงชื่อแทนกัน หรือลงชื่อแทนจำเลย ทำให้เป็นปัญหาว่าปลอมแปลงลายมือชื่อซึ่งจะทำให้คดีนั้นเกิดปัญหาได้ สอดคล้องกับงานวิจัยของ อมรเทพ เมืองแสน (2566) มาตรการทางกฎหมายในการตรวจสอบการใช้อำนาจของเจ้าพนักงาน ในกรณีการจับในความผิดซึ่งหน้า ผลวิจัยพบว่า บทบัญญัติของกฎหมายในส่วนที่เกี่ยวกับการจับในกรณีความผิดซึ่งหน้าของไทยคล้ายกันกับกฎหมายของฝรั่งเศส แต่มาตรการทางกฎหมายเกี่ยวกับการตรวจสอบการใช้อำนาจกลับมีลักษณะคล้ายคลึงกันกับของสหรัฐอเมริกา นอกจากนั้นแล้ว สิ่งที่แตกต่างกันอย่างเห็นได้ชัดคือ บทบาทขององค์กรในกระบวนการยุติธรรมกับการมีส่วนร่วมในการตรวจสอบ โดยกฎหมายฝรั่งเศส ได้ให้ความสำคัญในเรื่องดังกล่าว ด้วยการวางหลักเกณฑ์เกี่ยวกับการดำเนินคดี การจับกุมและการสอบสวนคดีที่เป็นความผิดซึ่งหน้า ไว้ค่อนข้างละเอียด รวมถึงมีการสร้างกลไกในการตรวจสอบและถ่วงดุลการใช้อำนาจของเจ้าพนักงานรัฐ ตั้งแต่ความผิดเกิดขึ้น ซึ่งมีความแตกต่างกันอย่างมากกับของสหรัฐอเมริกาและไทย ที่ไม่มีระบบการสอบสวนในคดีความผิดซึ่งหน้าโดยเฉพาะ รวมถึงมีศาล ซึ่งเป็นองค์กรภายนอกเพียงองค์กรเดียวเท่านั้น ที่ทำหน้าที่ในการตรวจสอบการใช้อำนาจของเจ้าพนักงานผู้จับกุมว่า มีเหตุอันควรเชื่อ รวมถึงมีความจำเป็นเร่งด่วนในการจับหรือไม่ ด้วยเหตุนี้ รัฐจึงควรมีการบัญญัติกฎหมายในส่วนของการสอบสวนในคดีความผิดซึ่งหน้าไว้โดยเฉพาะ รวมถึงควรออกข้อกำหนดให้อัยการและศาล เข้ามามีส่วนร่วมในการตรวจสอบในกรณี ของการจับในความผิดซึ่งหน้า ร่วมกับเจ้าหน้าที่ตำรวจตั้งแต่ความผิดเกิด โดยเฉพาะในกรณีของความผิดอาญาร้ายแรง เหมือนเช่นกฎหมายของฝรั่งเศส

2. การรวบรวมพยานหลักฐานในชั้นสอบสวน

ผลการวิจัยพบว่า เป็นปฏิบัติการที่ต้องมีการวางแผนและมีความเกี่ยวข้องกับการใช้พยานหลักฐานต่าง ๆ ตั้งแต่การแต่งตั้งสายลับ การเฝ้ามอง การใช้อุปกรณ์สื่อสาร และการใช้ธนบัตรในการล่อซื้อ ซึ่งกระบวนการต่าง ๆ เหล่านี้ต้องมีการเปรียบเทียบ และถ่ายภาพ เพื่อเชื่อมโยงให้เป็นพยานหลักฐานในคดีได้

พยานหลักฐานที่เกี่ยวข้องกับการดำเนินคดีเช่น ยาเสพติดของกลาง สารเคมีและอุปกรณ์ที่ใช้ในการผลิตยาเสพติด เงินที่ได้จากการขายยาเสพติด พยานหลักฐานประกอบ ได้แก่ อุปกรณ์การแบ่งบรรจุ หลอดกาแฟ กระดาษถุงพลาสติก เทียนไข หลักฐานที่ได้จากการปฏิบัติการ เช่น บันทึกการจับกุม บันทึกคำรับสารภาพ บันทึกการตรวจค้น รายงานการสืบสวน บันทึกการขออนุมัติเงินล่อซื้อ พยานบุคคลที่สังเกตการณ์ เจ้าหน้าที่ปฏิบัติการเพื่อให้สามารถดำเนินคดีกับผู้ต้องหาได้อย่างมีประสิทธิภาพ และถูกต้องที่สุด

ผู้วิจัยสรุปได้ว่า พนักงานสอบสวนมักจะรวบรวมพยานหลักฐานเพียงเพื่อเอาผิดแก่ผู้ต้องหา โดยไม่ให้ความสำคัญในการรวบรวมพยานหลักฐานทั้งหมด มักจะเน้นไปที่ปริมาณยาเสพติดของกลาง และเมื่อผู้ต้องหาให้การสารภาพแล้ว พนักงานสอบสวนมักจะไม่หาพยานหลักฐานเพิ่มเติมเพื่อมาพิสูจน์การกระทำของผู้ต้องหาอีก พนักงานสอบสวนมักใช้พยานบุคคลในการพิสูจน์ความผิดซึ่งได้แก่เจ้าพนักงานตำรวจผู้จับกุม ยาเสพติดของกลาง และคำรับสารภาพของผู้ต้องหา และมีคดีจำนวนมากที่ผู้ต้องหาแก้ค่าให้การในชั้นศาล และต่อสู้คดีหากพนักงานสอบสวนไม่มีหลักฐานการเชื่อมโยงยาเสพติดของกลางกับผู้ต้องหาแล้ว ศาลมักจะยกฟ้องคดีสอดคล้องกับงานวิจัยของ ตรองหทัย ยศประสิทธิ์ (2561) ความรู้ความคิดเห็นในการเก็บรวบรวมพยานหลักฐานทางนิติวิทยาศาสตร์ของพนักงานสอบสวนกองบังคับการตำรวจนครบาล 8 ผลวิจัยพบว่าวิธีการปฏิบัติเพื่อรักษาสภาพของสถานที่เกิดเหตุและการเก็บรวบรวมพยานหลักฐานทางนิติวิทยาศาสตร์ได้แก่การรักษาสถานที่เกิดเหตุ พนักงานสอบสวนและเจ้าหน้าที่ที่เกี่ยวข้องทุกคนจะต้องมีการสวมใส่อุปกรณ์ป้องกันและต้องปฏิบัติตามหลักนิติวิทยาศาสตร์และไม่ทำการอันใดในการทำลายวัตถุพยาน ปัญหาและอุปสรรคในการปฏิบัติได้แก่ การขาดแคลนงบประมาณในการจัดซื้ออุปกรณ์จำนวนบุคลากรที่ไม่เพียงพอต่อจำนวนคดีการขาดความรู้ในการรักษาสถานที่เกิดเหตุและการเก็บรวบรวมพยานหลักฐานทางนิติวิทยาศาสตร์และสภาพแวดล้อมมีปัจจัยที่ยากต่อการควบคุม

3. ปัญหาในชั้นพนักงานอัยการ

ผลการวิจัยพบว่า ตามกฎหมายไทย มีการแยกความรับผิดชอบในการดำเนินคดียาเสพติดชั้นสอบสวนและชั้นฟ้องร้องแยกจากกันทำให้พนักงานสอบสวนมีอิสระในการสอบสวนโดยอัยการจะไม่เข้ามายุ่งเกี่ยวในชั้นสอบสวน พนักงานอัยการจะเป็นผู้วินิจฉัยว่าจะฟ้องคดีหรือไม่ เท่านั้น พนักงานอัยการจะไม่มีอำนาจหน้าที่ในการสอบสวน ไม่มีส่วนในการดำเนินการรวบรวมพยานหลักฐานโดยได้รับสำนวนต่อจากเจ้าหน้าที่ตำรวจและวินิจฉัยการสั่งฟ้องคดีเท่านั้น พนักงานอัยการไม่มีโอกาสที่จะตรวจสอบข้อเท็จจริงและพยานหลักฐานได้อย่างละเอียด ประกอบกับในปัจจุบันมีการบังคับใช้พระราชบัญญัติฟื้นฟูสมรรถภาพผู้ติดยาเสพติด พ.ศ. 2545 ที่ให้ความหมายของผู้เสพยาเสพติดว่าเป็นผู้ป่วยมีข้อหาอาชญากรรม จึงจำต้องเข้าสู่กระบวนการฟื้นฟูสมรรถภาพตามที่กฎหมายกำหนด และจะมีคำสั่งส่งฟ้องได้เมื่อวินิจฉัยแล้วไม่เข้าข่ายตามพระราชบัญญัติฟื้นฟูสมรรถภาพผู้ติดยาเสพติด พ.ศ.2545 ตามมาตรา 19 วรรค 1 สรุปได้ว่า ผู้ถูกต้องหาว่ากระทำความผิดฐานเสพยาเสพติด เสพและมีไว้ในครอบครอง เสพและมีไว้ในครอบครองเพื่อจำหน่าย หรือเสพและจำหน่ายยาเสพติดตามลักษณะชนิด ประเภทและปริมาณที่กำหนดไว้ในกฎกระทรวง ถ้าไม่ปรากฏว่าต้องหา หรืออยู่ระหว่างถูกดำเนินคดีใน

ความผิดฐานอื่นซึ่งเป็นความผิดที่มีโทษจำคุกหรืออยู่ระหว่างรับโทษจำคุกตามคำพิพากษาของศาล ให้พนักงานสอบสวนนำตัวผู้ต้องหาไปศาลภายใน 48 ชั่วโมงนับตั้งแต่ได้ตัวผู้ต้องหา มา ซึ่งในระยะเวลากระชั้นชิดนั้น อัยการไม่สามารถส่งฟ้องผู้ต้องหาโดยผ่านกระบวนการฟื้นฟูตามขั้นตอนของกฎหมายได้ ทำให้คดีต้องถูกยกฟ้อง

รวมถึงบางครั้ง การทดสอบยาเสพติดในปัสสาวะของผู้ต้องหาจากโรงพยาบาลนั้น ได้ผลกลับมาล่าช้ากว่า 48 ชั่วโมง ทำให้บางครั้งอัยการจำเป็นต้องส่งฟ้องคดีด้วยหลักฐานผลยาเสพติดในปัสสาวะที่ตรวจได้จากสารตรวจยาเสพติดของเจ้าหน้าที่ตำรวจเท่านั้น และมีผลทำให้ศาลพิจารณายกฟ้องได้เนื่องจากความไม่สมบูรณ์ของหลักฐาน

ผู้วิจัยสรุปได้ว่า การได้รับสำนวนการสอบสวนจากพนักงานสอบสวนในเวลาที่กระชั้นชิด หากสำนวนสอบสวนไม่สมบูรณ์ ไม่นักกมนั้นอัยการจะไม่สามารถส่งฟ้องเพิ่มเติมได้ ทำให้บางครั้งอัยการจึงส่งฟ้องไปก่อนหากพอมีหลักฐานเพียงพอ ซึ่งสำนวนที่ไม่สมบูรณ์ มักจะเกิดจากปัญหาเรื่องข้อเท็จจริงในการจับกุม คำให้การของผู้ต้องหาและการสอบคำให้การในชั้นสอบสวนไม่ละเอียดเพียงพอ ข้อมูลในการใช้โทรศัพท์ติดต่อล่อซื้อกับผู้จำหน่าย คำให้การขัดทอดของผู้ต้องหาซึ่งผู้ต้องหาอาจกลับคำให้การในชั้นศาลทำให้ขาดหลักฐานเชื่อมโยง ในการเอาผิดผู้ถูกขัดทอด ขาดการประสานงานที่ดีระหว่างพนักงานสอบสวนกับพนักงานอัยการตามแนวทางการประสานคดียาเสพติด พ.ศ.2553 และปัญหาในการขอคัดคำพิพากษาศาลซึ่งอาจจะต้องใช้เวลาเป็นเดือนเพราะศาลยังไม่ได้พิมพ์คำพิพากษา ซึ่งอัยการต้องแก้ไขปัญหาดังกล่าวด้วยการขอขยายระยะเวลาในการอุทธรณ์ สอดคล้องกับงานวิจัยของ อติสร ไชยคุปต์ (2564) แนวทางการพัฒนาระบบการยุติธรรมไทยขึ้นพนักงานอัยการ ผลวิจัยพบว่า การบริหารงานยุติธรรมทางอาญาของไทยและในต่างประเทศมีความแตกต่างกันในต่างประเทศพนักงานอัยการมีอำนาจหน้าที่ในการสอบสวน และมีบทบาทในการแก้ปัญหาคดีล้นศาลและผู้ต้องขังล้นเรือนจำโดยใช้มาตรการหันเหคดีออกจากกระบวนการยุติธรรมทางอาญาหลักที่ปฏิบัติอยู่เป็นปกติ(Diversion) แต่พนักงานอัยการของไทยไม่มีอำนาจหน้าที่ในการสอบสวนและไม่มีการหันเหคดีออกจากกระบวนการยุติธรรมทางอาญาหลักที่ปฏิบัติอยู่เป็นปกติทำให้เกิดปัญหาคดีล้นศาลและจำนวนผู้ต้องขังล้นเรือนจำ สรุปผลการวิจัยได้แนวทางการพัฒนาระบบการยุติธรรมไทยขึ้นพนักงานอัยการ คือ การให้พนักงานอัยการมีอำนาจหน้าที่ในการสอบสวน และนำมาตรการหันเหคดีออกจากกระบวนการยุติธรรมทางอาญาหลักที่ปฏิบัติอยู่เป็นปกติโดยการนำกระบวนการยุติธรรมทางเลือก(Alternatives to justice) มาใช้ เช่น การชะลอการฟ้อง เป็นต้น ทั้งนี้บทความได้เสนอแนะแนวทางการพัฒนาระบบการยุติธรรมไทยขึ้นพนักงานอัยการ ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย เชิงปฏิบัติและการวิจัยในอนาคตการใช้พยานหลักฐานแบบนิติวิทยาศาสตร์ในการดำเนินคดียาเสพติด

1. ปัญหาในการตรวจสอบหลักฐาน เกี่ยวกับอุปกรณ์สื่อสาร

ผลการวิจัยพบว่า การตรวจสอบหลักฐานในต่างๆ ในคดีจะต้องทำการตรวจสอบให้ครบทุกประเด็น เช่น โทรศัพท์ โทรศัพท์มือถือ วิทยุติดตามตัว จะต้องทำการตรวจสอบเจ้าของกรรมสิทธิ์และรายการใช้เพื่อ

สอบสวนสืบสวนขยาย ผลกลุ่มขบวนร่วมกระทำผิดในคดีนั้นๆ ซึ่งการตรวจสอบสิ่งเหล่านี้เป็นการขอความร่วมมือกับบริษัทเอกชน ซึ่งต้องมีคำสั่งศาลระบุให้บริษัทเอกชนให้ความร่วมมือในการดำเนินการ เจ้าหน้าที่งานสอบสวนจึงจะดำเนินการได้ ทำให้บางครั้งต้องใช้เวลาพอสมควรในการดำเนินการดังกล่าว

ผู้วิจัยสรุปได้ว่า เนื่องจากเจ้าพนักงานตำรวจเป็นหน่วยงานราชการ และปัญหาด้านงบประมาณทำให้เครื่องมือในการสอบสวน เครื่องมือในการตรวจสอบพยานหลักฐาน รวมถึงอุปกรณ์คอมพิวเตอร์ มีความล้าสมัย ไม่สามารถวิเคราะห์ หลักฐานได้อย่างรวดเร็วหรือมีประสิทธิภาพเพียงพอ ทำให้เกิดความล่าช้า หรือเสียหายในรูปคดีได้ สอดคล้องกับงานวิจัยของ วราภรณ์ พรหมวีก (2562) ความน่าเชื่อถือของพยานหลักฐานทางนิติวิทยาศาสตร์: ปัญหา สาเหตุ และแนวทางการพัฒนาสำหรับประเทศไทย ผลวิจัยพบว่า หลักการสร้าง ความน่าเชื่อถือให้กับผลการตรวจพิสูจน์พยานหลักฐานทางนิติวิทยาศาสตร์ที่ใช้ทั่วไปในสากลประกอบด้วย(ก) หน่วยงานด้านการตรวจพิสูจน์พยานหลักฐานทางนิติวิทยาศาสตร์บริหารจัดการและดำเนินการตามข้อกำหนด และแนวทางของมาตรฐานสากลอย่างเข้มงวดพร้อมกับได้รับการรับรองมาตรฐานสากล(ข)ผู้ตรวจพิสูจน์พยานหลักฐานทางนิติวิทยาศาสตร์สอบขึ้นทะเบียนเป็นผู้ตรวจพิสูจน์ที่มีความสามารถเฉพาะสาขากำบังค์กรสากล ปัญหาและสาเหตุที่ลดทอน ความน่าเชื่อถือของพยานหลักฐานทางนิติวิทยาศาสตร์สามารถเกิดขึ้นได้ ตั้งแต่ขั้นตอนการรวบรวม การบริหารจัดการการตรวจพิสูจน์การใช้เครื่องมือการจัดทำรายงานผล และการนำเสนอผลการตรวจพิสูจน์พยานหลักฐานทางนิติวิทยาศาสตร์ในศาล และข้อเสนอแนวทางการพัฒนาความน่าเชื่อถือของพยานหลักฐานทางนิติวิทยาศาสตร์สำหรับประเทศไทย 5 ด้าน ประกอบด้วย การพัฒนาด้าน (ก) การบริหารจัดการงานนิติวิทยาศาสตร์ทั้งระดับมหภาคและจุลภาค (ข) สมรรถนะการปฏิบัติงานตรวจพิสูจน์ (ค) กฎหมายและระเบียบที่เกี่ยวข้อง (ง) ความรู้ความเข้าใจของบุคคลที่เกี่ยวข้องและ(จ)กระบวนการและหลักเกณฑ์ของศาลเกี่ยวกับการใช้พยานหลักฐานทางนิติวิทยาศาสตร์และพยานผู้เชี่ยวชาญที่มีความน่าเชื่อถือ

ข้อเสนอแนะการวิจัย

1. ปัญหาของการดำเนินคดียาเสพติดในเขตอำนาจตำรวจภูธรภาค 3 เป็นเพียงส่วนย่อยของหน่วยงานราชการของรัฐเท่านั้น ความจริงหน่วยงานราชการของรัฐที่ถือว่ามีความสำคัญยิ่งก็คือ รัฐบาลของไทย โดยรัฐบาลของไทยต้องให้ความสำคัญกับการแก้ไขปัญหการแพร่ระบาดของยาเสพติดที่เป็นโทษและเป็นอันตรายแก่ประชาชนคนไทยอย่างจริงจัง

2. ต้องมีการประกาศเป็นวาระแห่งชาติในการบริหารกำจัดยาเสพติดที่เป็นโทษและเป็นอันตรายแก่ประชาชนไทยในลักษณะบูรณาการด้วยการ ปรารบปราม ป้องกัน ให้ความรู้ถึงโทษและพิษภัยของยาเสพติด ด้วยการจัดสรรเจ้าหน้าที่ของรัฐให้มีจำนวนเพียงพอเพื่อไปให้ความรู้ถึงผลอันตรายของยาเสพติดให้โทษในทุกครอบครัว และรัฐบาลของไทยต้องจัดสรรงบประมาณเอาไว้โดยเฉพาะเพื่อการนี้ให้มีเพียงพอ

3. รัฐบาลของไทยก็ต้องจัดให้มีระบบติดตามผู้ที่เคยติดยาเสพติดให้โทษและผู้ที่เคยต้องรับผิดโทษคดียาเสพติดตามกฎหมายว่ามีการไปเข้าไปยุ่งเกี่ยวกับยาเสพติดให้โทษซ้ำอีกหรือไม่ พร้อมกับจัดให้ผู้ติดยาเสพติด

ติดหรือผู้ที่เคยติดยาเสพติดให้ได้รับการศึกษาขั้นพื้นฐานและจัดมีให้ฝึกอาชีพยกระดับถึงขั้นมีการออกไป
ประกาศหรือวุฒิการศึกษาสายอาชีพในระดับมาตรฐานเพื่อให้ออกไปใช้ชีวิตในสังคมให้อยู่ร่วมกับคนปกติได้
เป็นปกติสุข

เอกสารอ้างอิง

- ตรองหทัย ยศประสิทธิ์. (2561). **ความรู้ความคิดเห็นในการเก็บรวบรวมพยานหลักฐานทางนิติวิทยาศาสตร์
ของพนักงานสอบสวนกองบังคับการตำรวจนครบาล**. หลักสูตรวิทยาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชา
นิติวิทยาศาสตร์ บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศิลปากร.
- ในตะวัน กำหม่อม. (2559). **ระเบียบวิธีวิจัยทางสังคมศาสตร์วิทยาลัยทองสุข**. มหาสารคาม : โรงพิมพ์ทีคอม.
พระราชบัญญัติฟื้นฟูสมรรถภาพผู้ติดยาเสพติด พ.ศ. 2545 กรมคุมประพฤติ กระทรวงยุติธรรม. พิมพ์ครั้งที่
2. กรุงเทพฯ: พิมพ์ลักษณ์.
- ยุรา วิมลโลหการ.(2553). **การแสวงหาพยานหลักฐานในคดียาเสพติดโดยใช้เทคนิคการสืบสวน
สอบสวนพิเศษ**. กรุงเทพฯ : มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.
- วราภรณ์ พรหมวิกร. (2562). **ความน่าเชื่อถือของพยานหลักฐานทางนิติวิทยาศาสตร์:ปัญหา สาเหตุ และ
แนวทางการพัฒนาสำหรับประเทศไทย**. สาขาวิชานิติศาสตร์คณะสังคมศาสตร์บูรณาการ
มหาวิทยาลัยขอนแก่น วิทยาเขตหนองคาย
- วีระพงษ์ บุญญาส. (2558). **แนวทางการพัฒนาระบบการบริหารจัดการคดีในสถานีตำรวจ.วารสารการเมือง
การบริหาร และกฎหมาย**, 7(2): 33-74.
- สำนักงานคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามยาเสพติด.(2553).**ความรู้และแนวทางการป้องกันและ
ปราบปรามแก้ไขปัญหายาเสพติด**.กรุงเทพฯ.
- สำนักงานอัยการสูงสุด. (2552). **คู่มือการดำเนินคดีแพ่งการเตรียมคดีในชั้นพนักงานอัยการสำนักงาน
อัยการสูงสุด**. กรุงเทพมหานคร: บริษัทศรีเมืองการพิมพ์จำกัด.
- อมรเทพ เมืองแสน. (2566). **มาตรการทางกฎหมายในการตรวจสอบการใช้อำนาจของเจ้าพนักงานในกรณี
การจับในความผิดซึ่งหน้า**. คณะนิติศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาสารคาม.
- อดิสร ไชยคุปต์. (2564). **แนวทางการพัฒนากระบวนการยุติธรรมไทยชั้นพนักงานอัยการ**. คณะรัฐศาสตร์
มหาวิทยาลัยนอร์ทกรุงเทพ